

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: седима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командири полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЗАШТИТА ЖИВОТИЊА

Има 59 година, како у Минхену постоји друштво противу мучења животиња, установљено под првим упечатком хуманог поступка енглеског законодавства, које је узело у заштиту животиње од тиранскога понашања њених господара и руковаца. Ово друштво, поставши 1841 г., веома се брзо распрострло, и, по његовом примеру, пониклоше многе друштине са истом сврхом.

Данашња законска наређења о заштити животиња плод су духовног и моралног напретка људског. Истина је, да из одредака римског законодавства (Theod. cod. I, 2 de cursu publico; Just. cod. I, s. de cursu publico) продире тежња, да се одреде границе самовласног поступања над животињама, али то се односи на оне, који рукују државном, односно јавном сопственошћу, јер губитак сваког живињета услед зла поступања био би на уштрб државној каси. Хладнога римског рачунџију*) на ове законске одредбе није подстицала човечност, већ чисто практична корист.

Законодавство средњега доба било је још за римским. Тек у новије доба држава стаје томе на пут квалификујући зло поступање над животињама час као повреду сопствености час као повреду моралности чувства, у колико се ово као такво документује, држећи се на томе базису, да, и ако животиња нема никаква права над човеком, овај има дужности наспрам ње. А повреда ових дужности, од којих је главна не чинити зло над животињом, не мучити је, неправда је, коју држава мора да уклони у корист јавног интереса.

За констатовање самога дела потребно је доказано сурово понашање (злостављање, мучење), мучење сваке врсте без икакве разумне сврхе. Овде се искључују експерименти анатома и физиолога над живим створовима, и колико користе науци. Или, ако учињено дело у каквој сврси, ипак изазове опште негодовање, као што је прекомерна употреба животиње, затим долазе остале животиње, које клону под теретом, и т. д. Довољна је присутност једнога лица, у ком ће овакав поступак негодовање изазвати. Али никако се не може ко оптужити, ако се чује вриска или ма какав израз бола животиње, која овоме припада, као што је теже судити по оптужби само једнога лица. Зато ваља истражник при констатовању дела подробније да испита стање ствари и све околности, да сваку сумњу, по општем правном начелу протумачи у корист оптуженога, па, по учињеној претходној истрази, констатује, постоји ли дело или не.

Сва законодавства не казне једнако и не суде једнако ово дело. Једна (Немачка у кривичном закону од 15. маја 1871 г. у §§ 360 тач. 13 и 366 тач. 7, Пруска у своје закону од 1851 г. у § 340, Саксонска у своје закону од 1855 г. у § 361 и друге) казни судским путем, а друга одређује и тзв. полицијским уредбама поступак према онима, који такво дело учине, као што ради Виртемберг у § 55 кривичног полиц. законика од 1839 г.

Како ми немамо ни једним законским прописом предвиђено, шта ваља по овом делу чинити, остало је једино полиц. властима, да с обзиром на своју уредбу, а у корист јавне наравствености, учиниоца тога дела подвргну својој казни. **Р.**

ЗЛОЧИН И ЗЛОЧИНЦИ

Последњих дана две су кривичне парнице интересовале јавно мњење у Немачкој, једно више због учињена дела, а друга због самог учиниоца, кога су ценили, да је веома богат. Првом процесу против ципелара Генџија и жене му*) имао је свако приступа, они беху оптужени за убиство; други је расправљен у тајној седници, пошто је банкар Штернберг био оптужен за дело престапа противу наравствености у ужем смислу. Сем оних, који су непосредно учешће у расправи узели, свима осталим непозната су доказна средства истражне власти; али је на све стране тврдо уверење, да су судије право учиниле, кад су осудиле оптуженога. Народ је огласно како Генџија тако и Штернберга за криве, пре но што је расправа била. Па ипак су многи говорили, да Генџија не би на смрт осудили, пошто је само један откривајући доказ противу њега изнесен. Али су управо требали да кажу, како не би као поротници питање, да ли је крив за убиство, потврдили; јер тек пошто то буде, суд га мора на смрт осудити.

Само један откривајући доказ! Сувремено право између једног и другог не чини више разлику. И учене судије осуђују данас на основу тзв. самосталног оцењивања доказа, то јест на основу уверења о кривци или невиности оптуженога. А раније је била у важности општа доказна теорија; то беше систем постављен по вредећим општим доказним правилима, по којима је јасно и чврсто утврђено, кад и у коликој ће се мери нешто сматрати, да је утврђено. У овој ствари беше најгоре то, што је судија под оваквим приликама морао да осуди, и противу свога убеђења, или да ослободи, уверен онде о невиности, а у другом случају о кривци потпуно уверен. Допуштање откривајућег доказа корелативно је мучењу, али и ако је одавна већ практикован, искључиван је у злочинима, где се осуђивало на смрт. У познатом Вајскеовом правном речнику од 1839. г. стоји:

„Од крвавог судског уређења Карла V признање оптужениково ради примене казне и доказ денунцијацијама водиле су ка последњем средству, ка мучном питању, тортури, заиста не вољно, јер тортуром или страхом од ње откривено признање нису ништа друго од денунцијације. Али пошто је постепено уклоњена тортура, јавила се неумитна потреба, да се суди на казну према доказу индиција, искључене су смртне казне, које је не могу поправити, кад би се доције констатовала невиност оптуженог, искључене су од свих оних казни, где је кривица само денунцијацијом (indication) откривена. У томе се слажу сви новији немачки законици.“

Данас то више није случај, пошто су све мере у том погледу учињене, то се више не може рећи, да ће осећање правне сигурности под тим скрбити. Има појединих процеса, где је само један део јавног мишљења у невиност оптуженога веровао, и од којих је најзначајнији противу берберина Цитена. У невиност Генџијеву нико не верује, тек само овде онде роди се сумња у погледу величине казне; јер по његовој прошлости, целом држању и од убиства Гипшулцова и његове кћери верују потпуно у његову кривицу. Али лукавост, којом је до конца крио злочин, бегство и вишегодишње странствовање,

*) У старо доба научник Питагора штитио је животињу и устајао противу њених мучитеља.

*) Генџину и женину слику, ми смо донели у нашем листу од 1897. год. на стр. бр.

дрскост напоследку, како је друге за своју кривицу оптуживао, и противу воље будиле су интересовање на том процесу, који је вођен против њега. Иначе његово дело ничег психолошки необичног нема, као ни дело Штернбергово, са којим се јавност не би ни бавила, да то није био многоструки милионар, коме је његов новац омогућио да чини кривична дела, и којим је покушао, да све то мркла ноћ покрије. Мотив за чињење код обојице је јасан, једног је гонила жуд за добитком, а код другог узбуљива чулност, хотећи да је задовољи на недопуштене начине. За то увек ћемо видети у делу Штернберговом нечег болесничког, док је Генци чудовиште у људском облику.

Ваш због повода су поједини, делимице решени делимице нерешени, кривични случајеви из новијег доба веома интересантни, и ако су мање пажње изазвали, јер су то били омањи преступи. Ту је недавно сујеверје у поштењу оседелу госпођицу, која је скромно издржање прибављала себи иглом, начинило крадљивицом. Противу реуматичних болова, који су је спречавали у послу, није тражила лека од лекара већ од картаре. Ова је заветовала, да четири одређена предмета, али која нису њена, већ их мора украсти, остави на раскршћу, говорећи уз то нарочите речи. Залуђена девојка радила је по овом савету, али је још у почетку осујећена. Она украде у некој трговини четири у осталом без вредности предмета, али се тако глупо понашала, да је на самом делу ухватише и државном тужиоцу за крађу је пријавише. Она ће због своје глупости по свој прилици у затвору кијати; и ако оваква ограниченост срећом није нормална, ипак се зато овде не може наћи случај за изузеће испод казне. При расуђивању способности урачунавања данас се у опште разликују душевно здрави, болесни и помућени, којима су лекари вољни већи број да приброје, но што лајик може схватити. Где зли језици о шашавлуку зборе, и не помишљајући на болест, овде научник де факто види и ако још незнајну помутњу ума, која још није довољна, да некога држи неурачуњљивим. Узмимо овај пример:

У великој трговини ухватише лепо обучену младу даму, која је покушала да украде туђ пакет. Њу позову пред судију, она призна дело. Али за што је то учинила? Она је списатељка, која се пушта у психолошка испитивања: она краде, како би на основу рођена искуства осећање крадљивца по случају на делу правилно опртала. Ово би могли узети као голи изговор, али је морало за наведеним нешто више бити, јер јој суд поверовао и осудио на најмању казну од једног дана тамнице. Лајик би мотив крађе као претерану жељу за тачношћу или, као тачније што је, луцкавост узео, и не мислећи на какву озбиљнију болесничку појаву. Познати психијатар и судски лекар, чије вас име много не интересује, рекао је писцу ових редова, да он верује у тврдњу оптужене, јер тај чин доводи на почетак уображене величине. Јер је само могуће још несвесна представа, да је позвана, човештву необично нешто да открије, могла је навести на такву чудну методу испитивања. Крађа списатељкина заиста је веома оригинална. Нама су познати преступи противу сопствености, којима није узрок мисао користољубље, већ, без обзира на поменуто појаву сујеверне старе младице, као што је знаменита крађа касета, коју је извршио Фердинанд Ласал. Колико је при том помишљао на богатство, последња му сврха беше ипак, према бићу крађе, да исте ствари има, док нашој списатељици до тога није стало. Она је исто тако као и шваља учинила злочин, хоћу рећи, кажњиву радњу, али ипак зато ни једна ни друга нису злочинци.

Долазе тешки злочини, чак они противу живота, па ипак се учиниоци истих не сматрају за злочинце. Пре пет до шест година буде једна кључарка од поротног суда у сугласности са говором државног тужиоца оглашена за некриву, и ако је убила своје двоје деце. Жена је дело учинила у стању умне помутње, услед чега је била лишена слободног одређења воље. Нису је напрасна страст нити крвожедност ни дело навели, већ очајање. Тиха, ваљана жена боловала је од неизлечиве болести, живећи у страху, да ће своју девојку на децу пренети, да ће жива пропадати и да ће с њоме исту судбину сносити, док се на крају крајева не роди у њој мисао, да је за све њих најбоље да умру. Једнога јутра, када је њен муж изјутра око 4¹/₂ часа изашао на рад, науми да себе и децу убије, и са готовим планом приступи извршењу дела. Написа неколико опроштајних писама својима, окупа децу, од које је син имао 2¹/₂

године, а кћи тек коју недељу, посети једну рођицу, и замоли је, да јој после подне не дође. Чим се вратила кући, помеша деци рум са млеком и сама је пила одатле, како би умором сан изазвала. Пошто је децу метнула у постелу, затвори врата и прозоре, наложи око 12¹/₂ час. у камину угаљ, који произведе одмах јак дим. После подне укућани нађоше жену и децу без свести, кћи беше мртва, сина су повратили додуше, али је одмах сутра дан умро од последице отровна гаса од карбооксида, мати би спасена. Она је пред судом јавно, као што је већ речено, признала, да је намерно и са предумишљајем учинила дело, дакле у правом смислу извршила убиство. Па ипак ником не беше криво, што је ослобођена, пошто она беше при извршењу дела и у припремању неурачуњљива. Она није била злочинац, и ако је злочин учинила.

Где злочинство почиње, суди се по случају, појавно умеће при ценењу, без обзира на учиниочево душевно стање, важно ће бити гледиште, са ког је дело потекло. У опште у пркос Ломброзу и другим теоретичарима обичном ће човеку бити свако злочинац, који злочин учини, противно ће бити признати само у изузетним случајевима. А у овима, чак ако судија и казни, не смемо ми учиниоца морално да осудимо.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

На задатак постављен у 25 бр. „Полиц. Гласника, да ли је правилна и на закону основана пресуда суда општине ритопечке од 5. јуна тек. године у спору Марка Мандића противу Велимира Нинковића, овдашњег због продаје и куповине непокретног имања, а којом би се тужилац имао убаштинити, јер му тужени неће да изда тапију по уговору закљученом између њих, одговорили су правилно они општински писари, који су се изјаснили да је пресуда општинског суда, неправилна и незаконита. Овде износимо њихова имена.

Живојин Ђ. Поповић писар општ.
Петар А. Радојчић председ. општ. Голобочке
Ђира Поповић писар општ. Станачке
Петар М. Џиновић писар општ. Пожешке
Јаков Јаковљевић писар општ. Белопољске
Богић А. Обрадовић писар општ. Медвеђске
Милован Ј. Марковић писар општ. Црљенске
Владимир Милојковић писар општ. Орешевачке
Илија М. Раденковић писар општ. Бољевачке
Радојко Миладиновић писар општ. Кусићке
Миливоје Дробњак писар општ. Каменичке
Панта Ј. Живковић писар општ. Јабучке
Петар Чавић и Живко Павић писари општ. Дубљанске
Миладин Гајић писар општ. Бунарске
Лука Ж. Петровић писар општ. Глибовачке
Милосав Марковић писар општ. Глибовачке
Михаило Зекић писар општ. Засавичке
Светозар Ерић писар општ. Бањанске.
Обрад Н. Гвозденовић писар општ. Приличке
Михаило Мих. Јовановић писар општ. Степојевачке
Божа М. Буковић писар општ. Петчанске
Миладин А. Пандуровић писар општ. Ноћајске
Радивоје Митић писар општ. Ђовдинске
Мијаило М. Коловић писар општ. Самајилске
Милош А. Косаревић писар општ. Самајилске.

Остали су одговорили неправилно.

Ево разлога зашто је пресуда неправилна и незаконита:

На првоме месту неуредна је тужба, па онда сва судска радња и пресуда, јер не одговара ни по форми ни по садржини захтевима јасних законских одредаба.

Тужба је неправилна, зато, што у истој тужилац није означио ни простор имања, на које пресудом тражи убаштинене, а не означава ни границаре, који купљено земљиште круже. Ове услове свака тужба мора имати, па ма било да се подноси општинском или државном суду, јер ово изрично тражи како § 13. и 94. грађ. суд. поступка. Где нема ових делова ту не може бити ни речи о пресуђењу, јер у пресуди треба тачно да се означи право парничара, ствар на коју полаже право и у које тражи да га суд уведе. Ово захтева § 295 грађ. закона. Дакле требало је тужбу одбацити, или позвати тужиоца да своју

тужбу допуни. § 97. грађ. суд. поступка. То суд у овом даном случају није извршио и зато му је радња неправилна.

Даље и само извињање парнице није извршено правилно и исцрпно. Јер кад тужени вели, да он нема онолико имања, колико је према § 471. грађ. поступка, облигатно за сваког земљоделца тражи и забрањује отуђење. Када се оваково питање пред судом појави, онда је тај суд по својој дужности дужан био, да се стави у заштиту наспрам туженога, и да се увери да ли су његови наводи истинити, па ако то стоји у ствари онда, продаја пада, јер је § 471. грађ. судског поступка прецизно забрањује.

Даље и признаница поднета за доказ у тужби, неискправна је и незаконита, јер на себи не носи вид ни јавне ни приватне исправе, ни по својој форми ни по садржини. У кој се не означава, ни ко ју је писао, ни ко је туженог потписао. Преко свега овога суд у својим разлозима ништа не говори, дакле не цени ни закон ни одбрану туженог, а преко законског захтева о немогућности продаје имања од стране туженог тужиоца, ако стоји у истини да нема довољно земљишта, ћутке прелази и изриче пресуду, која је неодређена, јер се у истој по § 295. грађ. закона не одређује на шта се тужилац у право уводи. Тужени у овом даном случају није за своје наводе могао поднети доказе, јер је тек на самом рочишту сазнао за тужбене наводе, и онда када се он изјашњава пред судом да нема довољно земље по § 471. тач. 4. грађ. судског поступка, суд је требао рочиште одложити и наредити му да о томе прибави уверење, кад суд већ сам није хтео то по својој званичној дужности учинити.

* * *

Од једног општинског писара, добили смо оваково питање: У 23 броју Полицијског Гласника а на страни 180 од 11 јуна ове године, дато је од стране уредништва објашњење, како општински судови немају права наплаћивати дијурне за своје часнике, за извињање спорова, приликом изласка на лице места. Он моли уредништво, да исто објасни и то, да ли општински судови немају права наплаћивати дијурну за своје часнике, и приликом изласка на извињање по грађанским споровима. Извињање грађанских спорова врши се по одредбама § 247. и 248. грађ. судског поступка, дакле у сваком случају средством изабраних вештака, а овоме вештачењу, ако ствар није таква која се може пред судом извршити, онда истом на лицу места присуствују судија и писар — § 252. грађ. поступка. За вештаке суд ће од наплатити дијурну, а општински часници присуствују истом бесплатно по своме позиву и дужности.

Ово је наш одговор на ово питање. Дакле општински судови немају права на наплату дијурне, ни у ком случају, где су на основу закона, по својој званичној дужности, дужни да уложе своју радњу, па ма се иста кретала ма у коме било законом правцу.

* * *

Један општ. писар молио је уредништво, да му да објашњења о томе: колику ће таксу општ. судови наплаћивати када која страна тражи препис пресуде у своме спору. Ми одмах на ово одговарамо да је ово јасно изложено у § 13. грађ. судског поступка, који вели у четвртој својој алинеји: „Сваку пресуду дужни су општински судови у протокол сужења завести (дакле и белешку извињања са разлозима и исказима парничних страна)... а и написмено парничарима издати по наплати таксе.“ § 23 тач. б., грађ. судског поступка вели: „за сваку писмену пресуду издату један динар“. Дакле општ. суд је дужан сваком парничару издати своју пресуду и за исту наплатити један динар. Друге таксе нема, јер ово изрично одређује законски јасан пропис. Ово је наш одговор.

ПОД УТИЦАЈЕМ ДРУГОГА

од Јове Адамовића

(НАСТАВАК)

Доктор ућута, повуче опет неколико гутљаја вина, па оставивши пола догорелу цигару на страну, настави даље причање:

»На неколико година раније пре но што се ово, што вам сада причам, догодило, беше на једној минхенској сликарској изложби између осталих слика изложена и једна од Франца Штука: „Сфинкс“; слика тако лепа да душу потреса. Каменица Сфинкс, пред којом је стајао један младић занет њеним лепим каменитим лицем и облим грудима, беше под његовим закареним љубавним погледима наједаред оживела па га, раширивши своје страховите руке са лепим облим мишкама и грозним лавовским шапама, обгрлила, притискујући га грчевито и страсно на своје оживеле груди и љубећи га својим страсним полуотвореним уснама; заривши му при том у усхићењу разбуктале страсти, своје грозне нокте у гола плећа. Огањ страсти што га је врео дах њезиног страсног, дугог пољупца разбуктао у младићу, погледи њезиних крупних, сањалачких очију, који је упијен почивао у његовом; мирис њене дуге, црне косе, која јој је при грчевито-страсном пољупцу пала преко лица, те обмотавала и његову и њезину главу као у какав црни вео; заносно куцање и задихано таласање њезиних чврстих, па ипак меких, облик дојки, на које га она беше грчевито притисла, као и страховити бол од њезиних грозних ноктију заривених у гола му плећа, свему је томе сликар ненадмашном уметношћу дао израза како у грчевито напрегнутим мускулима и мишићима на голом телу младића, тако и у његовом од екстазе уживања и страховитог бола побледелом, грчевито развученом лицу. Кома је год поглед ма и површно пао на израз овог лица као и у опште на целу ову слику, тешко да се могао од ње одвојити а да га до дна душе нешто не потреса. Сећам се да сам тада неколико дана једно за другим одлазио у салу, где је ова слика висила, не гледајући ништа друго до само њу; толико је велики упечаток она на мене учинила.

Као што рекох, од тога времена када ову слику видех, па до учињеног познанства са породицом Гринвалд, било је прошло неколико година, и за све то време ја нити видех нити чух што о овој слици, тако да је у току времена заборавих као да је никад нисам ни видео. И после тако дугог времена, те ноћи, када се упознах са овом породицом, усних ову слику. Беше то тежак, па ипак слadak сан. Сних да сам са мојим колегом отишао као у походе Гринвалду. Дошавши к њима оде мој колега да потражи Гринвалда, а мене остави самог у једној великој, лепо уређеној башти. Шетајући по истој тамо амо чух наједаред како ме неко по имену виче. Стадох се окретати око себе тражећи очима онога, који ме викаше, али нигде никога. Наједаред спазих како се кроз грање једног шумарка нешто беласка, и у исто време чух поново како ме некакав мелодичан, звонки глас виче и то управо из оног шумарка. Ја се упутих истом, растурих густо грање, па се стадох кроз њега провлачити, али наједаред застадох као укопан. На сред шумице, која је служила само као ограда једној чистој зеленој пољаници, лежаше на постољу од белог мрамора и обасјана топлим сунчаним зрацима, Сфинкс. Али не Сфинкс са оним величанственим, мирним, и у одушевљењу љубави оживелим и успламтелим источно-египатским лицем и великим, јако развијеним дојкама Штукове Сфинксе, но са лепим, овалним, ружичастим лицем и полудетињим, као осредње јабуке дојкама Елзе Гринвалд. Са на постољу испруженим доњим делом тела у облику лава а налаћена на своје лепе, беле руке, гледаше ме она својим леним, крупним очима смешећи се умиљато и шапућући полугласно и као умиљавајући се: „Ходи, ходи, нема никога.“ Дрхћући и сав у зноју од узбуђења прићох и стадох управ пред њу. Она се саже лако к мени, обви ми руке око паса, па ме притисну на груди тако чврсто, да у сну савим јасно осећам њене малене, али чврсте дојке на мојим прсима. Притиснувши своје вреле и влажне усне на моје и упревши своје умиљате очи у моје, стаде ме гледати тако слатко и опијајући, да ми се свест стаде губити и руке готово саме се подиглоше, да је обгрле око плећа да не бих пао. Али до тога не дође. Њене слатке очи стадоше се маглити и наједаред плану у њима она тајанствена светлост, која ме је тога вечера толико узнемиравала, тако јако, да од бола рикнух. Подигнуте ми се руке одупреше о њена обла, бела рамена, али узалуд, она ме не пушташе. Са задиханим грудима, не одавајући своја уста од мојих и гледајући ме својим успламтелим погледом управо у зенице, држаке ме она чврсто и све јаче стежући у загрљају. Онај фатални поглед проди-

раше ми кроз зенице у мозак тако, да мишљах да ћу од бола полудети. Свест ме стаде издавати, дисање престаде; скупивши последњу снагу одупрех се рукама о њезина рамена, руке јој стадоше пуцати али не попуштаху. Ја клонух и... пробудих се окупан у зноју.

Овај сан као и узбуђење, које тога вечера владаше мноме беху ме прилично уплашили. До тада сам сматрао себе за потпуно здрава човека, али када се окупан у зноју пробудих из овога сна, стадох озбиљно сумњати у нормалност својих живота, а познато је да се сваком човеку и најмање зло ноћу чини сто пута већим, но што је у ствари. Устадох из постеље, умих се хладном водом па узевши неки стишавајући прашак легох поново да спавам и овог пута заспах одмах и мирно. Сутра дан пробудих се тек око једанаест сати и тада ми се учини мој ноћашњи страх смешан. Непријатан осећај који је поглед госпође Гринвалд у мени произвео, беше ишчезао, а његово место беше заузело нестрпељиво очекивање одређеног дана обећане посете.

Еле дође и тај жељени дан; сећам се да је била среда. Рано изјутра око четири и по сата, састадосмо се ја и мој колега као што смо то дан раније били уговорили, на жељезничкој станици, узесмо карте до станице Биркенхајма, па седосмо у жељезнички купе. После једног сата вожње стигосмо у Биркенхајм, где нас чекаху Гринвалдова кола. Седосмо у иста и после пола сата стадосмо пред Гринвалдово добро. Беше то велики, лепо уређен домазук; лево и десно протезаху се два дугачка реда пољопривредних зграда: штале за краве, теглећу стоку, коње; даље амбари, кошеви, пивнице, станови за послугу и т. д. У средини између оба реда, а у зачељу стајао је двоспратни стан господара, иза којег се шираше велика, лепо уређена башта, са густим цбуновима ружа и великим алејама старих грмова. Гринвалд нас дочека весело, поздрављајући нас још из далека, а његова госпођа сигурно намамљена зврком наших кола, стајаше на отвореном прозору другог ката, у ружичастој, спаваћој хаљини, поздрављајући нас махањем руке.

„Добро дошли на Гринвалд, драги докторе! Сервус, Ото, јеси ли понео зечарку?“ поздрави нас Гринвалд рукујући се с нама, кочијаш, који нас је довезао са станице, донесе сада са кола ловачку торбу и пушку мога колеге Ото-а, па је хтеде увести у стан, али Гринвалд викну:

„Остави то овде! — Хоћемо ли одмах да идемо или да доручкујемо овде са доктором? Шта више?“ обрати се он Ото-у.

Овај одговори да му је све једно.

„Е па хајдмо да сместимо доктора и да попијеш каву, ако хоћеш, па онда да идемо“, рече Гринвалд, и ми се сви троје упутисмо стану. Прођосмо кроз дугачак ходник, који је делио доњи спрат у две половине, па изађосмо на веранду, са које су широке од пешчара камена степенице, водиле доле у башту. На сред веранде стајао је, окружен столицама, велики сто застрвен скупоченим белим чаршавом, на коме стајаху самовари за каву, чај и чоколаду са потребним посуђем од белог порцелана, даље: корпица са земичкама и бисквитом, шунка, сир, масло, сардине и две три боце са ликером и шпанским вином. Тек што смо сели за сто, дође и госпођа Гринвалд у својој ружичастој јутрењој хаљини, која дискретно издаваше лепе контуре њеног маленог, али пуначког тела, па се поздрави срдачно и весело се смејући с нама. Заузесмо опет своја места и госпођа предузе улогу домаћице; запали шпиритус под сва три самовара, стаде загледи у сваки да ли има довољно воде, па онда зовну служавку да донесе из кухиње млеко и скоруп. За то време јео је Гринвалд шунке и сардине, мажући сваки залагај хлеба маслом и заливајући све то с времена на време чашицом малеге, терајући на јело и свога рођака, јер је требало да иду. После десет минута доби мој колега шољу каве са млеком и скорупом, коју он на двоје на троје попи, па се онда подиже и он и рођак му да иду. Ми, то јест ја и госпођа Гринвалд испратисмо их до ловачких кола, они седосмо у иста, поздрависмо се са нама, па онда одзврјаше. Ја и госпођа вратисмо се на веранду и седосмо на своја места.

„Тако, сад ћемо ми на тенане“, рече она смећећи се, па ме запита: шта више волим, каву, чај или чоколаду.

Читаву недељу дана очекивао сам са највећим нестрпељем овај дан када ћу бити на само са овом женом, кројећи

при том разне планове: шта ћу и како ћу, па да дођем до каквог резултата; а сада када бејаш с њом доиста на само, бејаш збуњен као какво дерипште. Неки нервозни, неодређени осећај беше ме спопао, осећах како ми руке почеше да дрхте и да се зноје по длановима а у себи понављах као у каквом страху по неколико пута: „Шта ће бити?“ На горње питање одговорих, ни сам не знајући зашто, да нисам ни зашта, па онда, као да се извиним за овај глуп одговор, рекох да обично изјутра пре доручка пијем турску каву, коју сам себи кувам.

„О, па то би ви могли и овде кувати; зар не?“ запита ме она гледајући ми безазлено и смејући се, у очи. „Пробајмо, можда ће нам поћи за руком.“ (Наставиће се).

КЛОД ГЕ

Виктор Иго

(НАСТАВАК)

Свако вече, после објашњења, која му је давао директор, чинио је разне будалаштине, које су све зачуђавале, јер су долазиле од стране човека тако озбиљна. У часу, када је директор као обично долазио да обиђе радионицу, и када је пролазио поред Клодове тезге, овај је подизао увек очи и гледао га нетремице, обраћао му се речима, у којима је у исти мах било и молбе и претње: *А Албин?* Директор се чинио да не чује, или се удаљавао слежући раменима.

Овај човек није имао право, што је слегао раменима, јер је из оних чудних сцена свима очевицима било јасно, да се Клод Ге одлучио на нешто. Сви су очевици брижно очекивали, какав ће бити резултат ове борбе између лукавости директорове и одлучности Клодове.

Константовано је између осталог, да је Клод рекао директору:

— Чујте, господине! Вратите ми друга мога. Добро ћете учинити, ја вас уверавам; пазите, само вам то кажем.

Другом приликом, једне недеље седео Клод у тамничкоме дворипшту на једноме камену, са челом у рукама, наслоњенима на колена; тако је непомично седео неколико часова, док му се не приближи осуђеник Хојет и смејући се узвикну му:

— Шта радиш ту, Клоде, до ђавола?

Клод диже полако своју главу и рече:

— *Судим једноме!* — — —

У вече 25. октобра 1831. године, у тренутку, када је директор као обично обилазио радионицу, Клод силовито здружи ногом једно стакло од сата, које је баш тога јутра нашао у коридору. Директор упита откуда та ларма.

— Није ништа, рече Клод, то сам ја урадио; вратите ми друга мога.

— Немогуће је.

— Али требало би, одговори Клод ниским гласом и мукло, гледајући директору у лице, и настави: размислите! Данас је 25. октобар. Ја вам дајем времена до 4. новембра.

Један чувар примети М. Д., да Клод прети, и да је то разлог да буде у ћелији.

— Не, ћелија никако, рече директор осмехнувши се *арезиво*; треба бити добар са таквим људима,

Сутра дан приђе затвореник Перно Клоду, који се шетао сам и о нечему премисљао, оставивши друге затворенике на једноме парчету земље, до кога су допирали сунчеви зраци.

— Хеј, Клоде, шта то мислиш? Изгледаш тужан.

— *Бојим се.* рече Клод, да ће се у скоро десити каква несрећа доброме господину Д.

Од 25. октобра до 4. новембра има 9 дана. И Клод није пропустио ни један дан, а да није озбиљно опоменуо директора на свој критичан положај, у који је стављен губитком Албина. Директору је то већ било досадило, и осудио га је на 24 часа ћелијскога затвора, јер је Клодова молба више личила на изазивање. Ето шта је све Клод зарадио.

Дође и 4. новембар. Тога дана Клод се пробудио са ведрим лицем, каквога га другови нису видели још од онога дана, када је наредбом господина Д. одвојен од свога пријатеља. Пошто је устао, претурао је по једноме необојеном, дрвеном сандуку, у коме је било много дроњака. Из њих извуче једне мале маказе за кројење, које су биле са једном свеском

Емили, једином ствари, која му је остала од жене, матере његова детета, коју је тако волео. То су биле две ствари потпуно некорисне за Клода; маказе му нису могле служити као кројачу, а књига као књижевнику. Он није знао ни шити ни читати.

У тренутку када је пролазио поред манастира обешчашћенога, бело обојенога, који је сада служио за зимње шеталиште прије Клод затворенику Ферарију, који је посматрао огромне пречаге на вратима. Клод је држао у руци мале маказе, и показујући их Ферарију рече:

— Вечерас ћу овим маказицама пресећи те пречаге.

Ферари се поче смејати, не верујући, Клод тако исто.

То је јутро радио са више *жара* но обично; никада није радио тако брзо и тако добро.

Изгледало је, да се баш труди, да до подне сврши сламњи шешир, који му је већ у напред платио поштени грађанин, господин Бресје.

Пред подне је под некаквим изговором сишао у радионицу дрводеља, који су били у приземљу, испод сирата у коме је он радио. Клода су и ту волели раденици, као и сви други, али је ретко силазио к њима.

— Гле, ево Клода, узвикивали су они.

То је била као свечаност. Клод баци рапидан поглед по сали. Није било ни једнога надзорника.

— Ко хоће да ми позајми једну секиру, рече он.

— А шта ћеш да радиш с њом? упиташе га.

— Хоћу да убијем вечерас директора радионица, одговори Клод.

Понудише му више секира да бира. Он узе најмању, која је била и најоштрија, стрпа је у своје панталоне и изађе. Ту је било 57 раденика. Он их и не опомену на ћутање. Сви су га чували.

Ни међу собом нису о томе ништа говорили.

Сваки је очекивао на своме месту, шта ће се догодити. Ствар је била ужасна, правична и проста. Без сваких могућих компликација. Клоду нико није могао саветовати, нити је имао срца да га денунцира.

После једнога часа прије једноме младоме затворенику, коме је било 16 година, и саветоваше му да научи читати. У том му прије робијаш Фајет, и запита га, шта му је то, до ђавола, у панталонама.

— Секира, којом ћу вечерас убити господина Д., рече он и додаде, зар се види?

— Мало, рече Фајет.

Остатак дана прође као и обично. У 7 сахати у вече били су затвореници затворени сваки у одељење у својој радионици, надзорници су били изашли из радионица, јер је то био обичај, враћали су се тек после обиласка директорова.

Клод је Ге био затворен као и остали у радионици са својим друговима. Тада се догодио један догађај ванредан; догађај нити без величанствености, нити без ужаса, јединствен у своме роду, што ни једна прича не би могла испричати. Доцније је у судскоме извештају констатовано, да је ту било 82 крадљивца, и међу њима и Клод.

У тренутку, када надзорници изађоше напоље, Клод се попе на клупу и рече, да има нешто да говори. Сви ућуташе. Клод тада подиже глас и рече:

— Ви знате сви, да ми је Албин био брат. Знате и то, да ми је недовољно оно, што ми овде дају за јело. Чак када бих само хлеба куповао за оно мало цркавице, што овде зарађујем, и то ми не би било довољно. Албин је делио свој део са мном. Ја сам га у први мах волео што ме је тражио, а за тим за то, што ме је волео. Господин Д. нас је раставио, и ако му ништа не би било, да нас је оставио заједно. Али то је зао човек, који ужива да мучи. Ја сам тражио од њега да ми врати Албина. Сви сте ви то чули и видели. Ну он није хтео. Ја сам му дао времена до 4. новембра, да ми врати Албина, и он ме је за то стрпао у ћелију. Данас је 4. новембар. Он ће нас обићи кроз два сата. Извештавам вас, да ћу га убити. Имате ли што да ми кажете на то?

Сви занемипше.

Клод продужи. Говорио је ваљда јединственим говорничким даром, што је у осталом било код њега природно. Изјавио је, како добро зна, да чини жестоко дело, а мисли да је у праву. Позвао се на осамдесет и једнога крадљивца, који су

га слушали, да је био нагнат на ову свирепу крајност. Да је потреба, да човек сам себи учини правду ћорсокак, у коме се човек по кад и кад нађе. Истина је, да он не може одузети живот директору а да за њ не да свој сопствени, али га он радо даје за праведну ствар. Да је о свему зрело промислио у току од месеца. Да он мисли, да га на то не гони никакав осећај мржње, али ако би то било, он преклиње да му кажу. Да он подвргава чисто своје разлоге правичним људима, који га слушају. Да ће он убити господина Д., али ако ко год има какву примелбу, он је готов да га саслуша.

Један се једини глас подиже и рече Клоду, да пре но што убије директора и последњи пут покуша да му говори и да га умилостиви.

— Имаш право, рече Клод; учинићу.

Осам сати изби на великом звонику. Директор ће доћи у девет сати.

И када је овај чудновати касациони суд у неку руку одобрио пресуду, коју је Клод изрекао, доби овај понова сву своју ведрину. За тим метну на сто све рубље и одело што је имао, једине затвореничке дроњке, и позивајући једнога по једнога од својих другова, које је највећма волео после Албина, подели им све, а задржа само маказице. За тим се изгрли са свима. Неки су се заплакали, а он се смешио.

У томе последњем часу било је тренутака, када је он ћеретао са толико присебности и веселости, да се више његових другова у души надало, као што су доцније изјавили, да ће можда напустити своју намеру.

У том опази једнога младога затвореника, који је блед, посматрајући га упртим очима, дрхтао, очекујући, бесумње, шта ће се догодити.

— Деде храбро, младићу, рече му Клод благо; то је ствар једнога тренутка.

Пошто је расподелио све своје дроњке, са свима се опростио и свима стискао руке, прекиде неколико брижних ћеретања, која су се водила тамо амо по мрачним угловима тамнице, и заповеди друговима да се врате послу. Сви послушаше ћутке.

Радионица, у којој се ово догађало, била је дугачка сала, правоугаона, на обема дужим странама били су прозори, а врата једна према другима на крајим странама. Тезге су биле понаместане крај прозора. Клупе су додиривале зид под правим углом и између два реда тезги био је са свим слободан простор, као дуги пут, који је водио кроз средину сале од једних врата другима. То је био тај дуги пут, доста узан, којим је директор пролазио. Он је улазио на јужна врата, а излазио на северна, прегледајући рад десно и лево. Обично је пролазио брзо, не застајући.

И Клод се био наместио на своје место и преглео раду.

Сви су очекивали. Моменат се приближавао. На један мах се зачу удар звона. Клод рече:

— То је последња четврт. Тада се подиже, пређе озбиљно један део сале и отиде па се наслони на тезгу првога раденика с десне стране, са свим поред улазних врата. Лице му је било са свим мирно — доброћудно.

Откуца девет часова. Врата се отворише и директор уђе.

У том се тренутку створи гробна тишина у радионици. Директор је био сам као и обично.

Ушао је весело, задовољан и неумољив. Није ни видео Клода, који је стојао с десне стране врата, са руком у џепу од панталона; прошао је брзо поред првих тезги, говорећи, бацајући погледе тамо амо, и не примећујући, да га сви погледу раденика нетремице посматрају због неке грозне идеје.

На један пут се окрете живо, изненађен што чује кораке за собом, који су га пратили.

То је био Клод, који му се тихо приближио пре неколико тренутака.

— Шта ћеш ти ту? рече директор. За што ниси на своме месту?

Човек није више човек, већ псето кад му се каже ти.

Клод одговори са решпектом:

— Желим да говорим с вама, господине директоре.

— О чему?

— О Албину!

— Још!

— Увек! рече Клод.

— А, тако, рече директор пролазећи даље, зар није било довољно 24 сата Ђелијскога затвора? (Свршиће се).

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

„Паметна“ будала. — Има 7—8 година, од како у једноме прашком граду обитава један човек, једна посве сумњива индивидуа. Ко је тај човек, одакле и шта је био пре него што је упознат у овоме крају — још је загонетна ствар. Држи се, да је из Бранденбурга, а сам вели, да се некад занимао столарским занатом. Када га упитају за фамилију и за прошлост његову, он тешко уздахне; одмахне главом и на мах потекну му сузе. Он их брише и труди се, као да би хтео да их сакрије.

Свак, који га познаје, свакако по некадашњем његовом исказу, стоји у уверењу, да га је смрт жене и деце „пореметила“, те му о томе и није пријатно да говори.

Овај човек, по имену Венцл Прушек — да ли му је то право име или измишљено — Бог га једини зна! — важи као „поремећен“, т. ј. он се сматра као један од оних оригинала, на рачун чије се „памети“ свако може пошалити и насмејати се. Скроман је, смирен, повучен и тек по кад и кад дође му па брља речи без везе и певуши кад коме није место. Деца га улицом чупкају, и задиркују га, а он се тада начини достојанственим, па стане деци давати савете, којима се свако мора насмејати, или појури децу, или се зацерека, заплаче, чему се опет сви смеју. Тип му је симпатичан, те са тога и са његовог занимљивог понашања примљен је радо по многим кућама, где се са њим шале и за покућарску послугу дају му хране и ситна трошка. Како тако њему је добро. Многи га призивају и обасипају поклонима стара одећа, јелом и т. д. Свугде га сматрају за пропалу индивидуу, за поштену душу: сажаљевају га и за његове услуге награђују га много више него што оне вреде.

Од како зна за Венцла, овај крај, зна га као сакатог у леву ногу, услед чега увек рамље.

То у толико више буди сажаљење у милосрдних људи. Али ту скоро, откри се Венцл у свој својој наготи; у правој боји својој.

У кућама, које је он посећивао, у којима је био тако добро приман, често се опајало да нестане по које скупоцене ствари, највећма виљушке, кашике, часовника и т. д. Нада се вика и тражња! Затварају млађе, претресају децу, али на смиренога Венцла нико да помисли, нико да покуша да га осумњичи.

И ко зна, докле би то тако ишло, да правда не хтеде, да се лопову уђе у траг и да се учини крај његовим концима; да се похватају његове унцутарије.

Враг га нанесе, те из једне богатшке куће, где је вршио неке покућарске послове, украде велики сребрни чирак и стрна га у велики зимски капут, који је и у сред лета често носио, и на коме су џепови били продрти.

Чирак падне на крај капута и услед његове величине, баш се примећавало да ту има нешто.

Газдарица примети да нема светњака и нареди млађима, па и Венцлу, да га потражи.

Али једна служавка, онако у вицу, примети Венцлу да је он украо светњак, нашто је газдарица љутито прекори. Девотка дохвати руком за капут „шашавков“, и, да би доказала да је у праву, викну: „Ево чирака!“

Пошто је из ове куће врло много ствари покрађено на тајанствен начин, ово се Венцлу не могаше опростити. Њега предаду власти, која изврши претрес у његовом тајанственом стану и наиђе на ретко изненађење:

Било је ту безброј драгоцених ствари, које је овај смирени човек из више кућа енергично крао. Вредност ових ствари процењена је на 2500 фор., а лопужа је признала дело и, шта више признао је да му је шашавост — извештачена.

Сад не рамље више већ шета право по апсани.

Ранија прошлост његова још није откривена, али се мисли да је то нека замашна варалица и велика протува.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

58

„Али зар је то правда, узвикну за се, — зар и то створење, које је још сачувало чистоту душевну, на послетку, зар, уђе, свесно да уђе, у ту мрску и смрдљиву јаму? И да није улажене већ ту, и да није она само с тога и могла до данас да издржи, те јој порок сад већ не изгледа тако одвратан? Не, не, то не може бити! узвикиваше он као мало пре Соња. Не, од канала је досад уздржавала помисао на грех, и она, та*... Што још ни до сад није полудела... Али ко и каже, да није већ полудела? Зар је она при здравој памети? Зар се при здравој памети може тако расуђивати као што расуђује она? Зар се може стајати над пропању, правце над смрдљивом јамом, у коју је већ вуче грех, па махати рукама и уши запушивати кад јој се говори о опасности? Да она не чека какво чудо? Извесно. Или су све то знаци умне збуњености?“

Упорно се задржи на тој мисли. Тај му се израз чак боље свиђаше него сваки други. Стаде је посматрати дуже.

— А ти се врло много Богу молиш, је ли Соња? упита је он.

Соња ћути, он стоји поред ње и чека одговор.

— А шта би ја без Бога и била? брзо, енергично прошапта она, брзо га пређе својим засветљеним очима и чврсто му стиште руку.

„Па, тако и јесте!“ помисли он.

— А шта ти Бог за то даје? запита он, истражујућу даље.

Соња дуго ћуташе као да не могаше одговорити. Слабачке груди јој се колебаху од узбуђења.

— Ћутите! Не питајте! Ви не треба... узвикну она на једном, строго и гневно гледајући га.

„И јесте тако! И јесте тако!“ понављаше она за се непрестано.

— Све даје, све чини! брзо прошапће она и опет обори очи.

„Ето излаза! Ето и објашњење излаза!“ Закључи он за се посматрајући је једном радозналешћу.

Некаква књига беше на орману. Види је сваки пут, кад пође горе и доле; а сад је узе и разгледа. беше то *Нови Завет* у руском преводу. Књига беше стара, употребљивана, у кожном повезу.

— Откуда ово? викну он с другог краја собе.

Она стајаше још једнако на истоме месту, на три корака од стола.

— Донета ми је, одговори као нехотице и не гледајући га.

— Ко је донео?

— Лизавета, молила сам.

„Лизавета! Чудновато!“ помисли он.

Све у Соњи постајаше, сваким тренутком, некако необично и чудно за њ. Принесе књигу свећи и прелиставаше је.

— Где је оно о Лазару? упита он одједном.

Соња једнако гледаше у земљу и не одговори. беше мало укосо према столу окренута.

О Лазарову ускрснућу, где је то? Нађи ми, Соња.

Она га косо погледа.

— Не тражите ту... у четвртом еванђељу... опором прошапће она не примичући му се.

Нађи и прочитај ми, рече он, седне, налакти се на сто, подупре главу руком, и суморан се намести постранце, спреман да слуша.

„После три недеље на седму врсту, онда изволите! Бићу чини ми се, сам тамо, ако не буде још и горе“, промрмља он за се. Соња неодлучно приђе столу, с неповерењем послушавши необичну жељу Раскољниковљево. Али ипак узе књигу.

— Ви зар нисте читали? запита она погледавши га испод ока, одовуд стола.

Глас јој постајаше све опорији, све суровији.

— Одавно... Док сам учио. Читај!

— У цркви нисте слушали?

— Ја... нисам ишао у цркву. А ти често идеш?

— Не, шану Соња.

Раскољников се насмехну.

*) Деца.

— Разумем... Па, мора бити, нећеш ићи да им оца сутра сахраниш?

— Ићи ћу. Била сам и прошле недеље... на помену.

— Чијем?

— Лизаветином. Њу су секиром убили.

Живци му се раздраживаху све више. Глава му се заносила.

— Ти си с Лизаветом друговала.

— Јест... Била је искрена, истинита... долазила је... ретко... није се могло... Читале смо заједно, и, разговарале. Она ће видети Бога.

Необично му звоњаху ове књижевне речи, и опет новина: има у ње некакве тајанствене сличности са Лизаветом, и обе су — махните, занесене, сулуде.

»Ово је да и сам постанеш лудак! Заразно!« помисли он.

— Читај! Узвикну намах наваљујући и раздражливо.

Соња се још колебаху. Срце јој лупаше. Некако није смела да му чита. Готово с мучењем посматраше он ову »несрећну сметену девојку«.

— Нашто вам то? Та ви не верујете! прошапуће она тихо и некако се задихала.

— Читај! Ја тако хоћу! наваљује он. — И Лизавети си читала.

Соња отвори књигу и нађе лист. Руке јој дрхтаху, гласа јој недостајаше. Починјаше двапут, и никако да изговори прву реч.

»Бијаше пак један болесник, Лазар из Витаније... изустри, напослетку, с напором, али већ на трећој речи глас јој зазвони и прекиде се као сувише затегнута струна. Изгуби дух, скрати јој се дах.

Раскољников делимиче схваћаше зашто се Соња не усуђује да му чита, па што боље схваћаше то некако суровије и раздражљивије захтеваше да му чита. Сувише добро схваћаше како јој тешко беше да сад издаје и показује све своје. Разумео је да та осећања у истини као да чине, можда, праву и давнашњу њену тајну, можда још од њена детињства, у породици, поред несрећна оца и маћехе полуделе од јада, међу гладном децом, усред одвратне вике и приговора. Али је у исто доба сазнао сада, и то сазнао доиста, да се, ма да је туговала и плашила се нечега ужасног, ипак примила читања, али да је уједно и сама мученички желела да прочита, поред све туге и бојажливости, и то да прочита баш њему, да он чује, и то да прочита сад, без одлагања, — па после нек буде што буде!... Он прочита то у њеним очима, разумеде из њена одушевљења, из узбуђености њене... Она се победила, савлада грч у грлу, који јој у почетку стиха одузе глас, па настави да чита једанаесту главу еванђеља по Јовану. Тако прочита до деветнаестог стиха:

»И многи од Јудејаца бијаху дошли к Марти и Марији да их тјеше за братом њиховијем. Кад Марта дакле чу да Исус иде, изиђе предањ, а Марија сјеђаше дома. Онда рече Марта Исусу: Господе! да си био овдје, не би мој брат умро. А и сад знам да што заиста у Бога даће ти Бог.«

Овде се она опет заустави, јер стидљиво слушаху да ће јој глас опет уздрхтати и умукнути...

»Исус јој рече: брат ће твој устати. Марта му рече: Знам да ће устати о васкресенију, у пошљедњи дан. А Исус јој рече: ја сам васкрсеније и живот: који вјерује мене, ако и умре, живеће. И ни један, који живи и вјерује мене, неће умријети на вијек. Вјерујеш ли ово? Рече му она:

(и као с болом дишући Соња на слогама и усиљено прочита, као да се сама јавно исповеда):

»да, Господе! ја вјерових да си ти Христос син Божиј који је требало да дође на свијет.«

Она се као заустави, брзо подиже очи своје на њега, па се брже савлада и стаде читати даље. Раскољников сеђаше и слушаху непокретно, не обрћући се, налакћен на сто и гледајући у страну. Дођоше до тридесет-другог стиха.

»А Марија како дође гдје бјеше Исус, и видје га, паде на ноге његове говорећи му: Господе! да си ти био овдје, не би умро мој брат. Онда Исус, кад је видје где плаче, и гдје плачу Јудејци који дођоше с њом, згрози се у духу и сам постаде жалостан. И рече: гдје сте га метнули? Рекоше му: Господе! хајде да видиш. Ударише сузе Исусу. Онда Јудејци говорашу: гледај како га љубљаше. А неки од њих рекоше: не

могаше ли овај, који отвори очи слијепцу, учинити да и овај не умре?«

Раскољников се обрте к њој и посматраше је потресен. Јест, тако је, тако! Она већ дрхташе у правој грозници. Он се томе надао. Примичаше се реченици о великом и нечувеном чуду, и осећање великог одушевљења обујми је. Глас јој поста звучан као метал; свечано, одушевљено, и радосно осећање звоњаху у њему и снажише га. Редови јој се замршиху испред погледа јер јој се очи мутише, али је она знала наизуст оно, што је читала. Код последњих стиха: »не могаше ли овај који отвори очи слијепцу...« — она спусти глас па ватрено и страшно изрази двоумицу, прекор и покуду неверујућих, слепих Јудејаца, који ће очас, као громом погођени, пасти, заплакати и уверити се... »И он, и он је заслепљен и невера, и он ће очас да чује, и он ће да се увери, јест, јест! очас ће, сад ће« шаптаху она, и дрхташе од радости.

»А Исус опет се згрози у себи, и дође на гроб; а бијаше пећина и камен лежаше на њој. Исус рече: узмите камен. Рече му Марта, сестра онога што је умро: Господе! већ смрди; јер су четири дана како је умро.«

Она енергично нагласи реч четири.

»Исус јој рече: не рекох ли ти да ако вјерујеш видјећеш славу Божију? Узеше дакле камен гдје лежаше мртава; а Исус подиже очи горе и рече: оче! хвала ти што си ме услышио. А ја знадох да ме свагда слушах: него рекох народа ради који овдје стоји, да вјерују да си ме ти послао. И ово рекавши зовну из гласа: Лазаре! изиђи на поље. И изиђе мртава.«

(Прочита она јасно и одушевљено, дрхтећи и хладна као да својим очима гледа):

»Обавит платном по рукама и по ногама, и лице његово убрсом повезано. Исус рече: раздријешите га и пустите нек иде.«

»Онда многи од Јудејаца који бијаху дошли к Марији и видјеше шта учини Исус, вјероваше га.« *)

Даље није читала нити је могла да чита, него затвори књигу и брзо устане са столице.

— Све о Лазареву ускрснућу, испрекидано и грубо прошапће она, и оста непокретна, окренута у страну, а не сме и као стиди се да на њ подигне очи. Грозничаво дрхтавица још је држи. Комадић свеће већ давно тињаше у искривљену свећњаку, и у тој убошкој соби тамну светлост просипаше на убицу и блудницу, који се необично нађоше при читању вечне књиге. Прође пет и више минута.

— Дошао сам да о послу говорим јасно проговори Раскољников, намргодив се, па устане и приђе Соњи.

Она ћутом подиже очи к њему. Његов поглед беше особито суров, и нека дивља одлучност беше изражена у томе погледу.

— Одаљих се данас од својих најрођенијих, од матере и сестре, рече он. Одад нећу ићи к њима. Све сам прекинуо.

— Зашто? запитаће Соња као запањена.

Њен скорашњи састанак са његовом мајком и сестром учинио је на њу необичан утисак премда нејасан и њој самој. Вест о раскиду саслушала је готово са ужасом.

— Сада имам једину тебе, дола он. — Хајдемо заједно... Дошао сам теби. Ми смо заједно проклети, па и хајдемо заједно!

Очи му севаху. »Као да је полудео!« помисли Соња.

— Куда ћемо? запита у страху и нехотице коракне натраг.

— А откуда ја знам? Знам само толико, да ћемо једним путем, знам поуздано, — и то је све. Једна сврха!

Она га гледаше, а ништа не схваћаше. Схваћала је само да је он ужасно, бескрајно несрећан.

— Између њих неће нико ништа разумети ако им говориш, настави он. — а ја сам разумео већ. Ти си ми потребна, с тога сам и дошао теби.

— Не разумем... прошапуће Соња.

— После ћеш разумети. Зар ти ниси то исто учинила? И ти си погрешила, учинила си зло... могла си погрешити, могла си злочин извршити. Ти си подигла руку на себе, ти си уништила живот... свој (то је свеједно!). Ти би могла да живиш по духу и разуму, а свршићеш на Сеној.... Али ти не

*) Из Вукова превода *Нов. Зајета*.

можеш издржати, и ако останеш *сама*, полудећеш, као и ја. Ти си већ као и сад суманута, занесена си, мора бити да ми треба заједно да идемо једним путем! Хајдемо!

— Нашто? Нашто све то? изусти Соња необично и узбуњена његовим речима.

— Зашто? Зато што се тако остати не може, ето зашто! И, напослетку, треба размислити озбиљно и отворено, а не, као дете, плакати и викати како Бог неће да допусти несрећу! А шта ће бити ако тебе сутра доиста одведу у болницу? Она безумна и јектичава жена умреће скоро, а деца? Зар Пољчка неће пропасти? Зар ти ниси овде видела, по угловима, децу, коју су матере послале да милостињу просе? Ја сам сазнао где живе те матере и у каквој околини. Деца тамо не могу остати. Тамо је седмогодишње дете покварено и крадљиво. А овамо деца су образ Христов: „Њихово је царство божје“. Он је заповедио да их ценимо и волимо, јер је њихова будућност, они су будуће човечанство...

— Па шта ћемо онда? Па шта ћемо? понављаше Соња хистерично плачући и ломећи руке.

— Шта ћемо? Ваља једном за увек прекршити што треба, и страдање примити на себе! Шта? Не разумеш? После ћеш разумети... Слободу и власт, али главно је власт! Над сваким створењем које дрхти, и над сваким мравињаком!... Ето сврхе, ето смера! Разуми то! Ето ти мога упуства. Може бити да ја с тобом последњи пут говорим. Ако не дођем сутра, чућеш за све и сама, па се онда опомени ових садашњих речи. Па можда кадгод, после година, у животу, можеш и разумети шта су оне значиле. А ако дођем сутра ја ћу ти казати ко је убио Лизавету. Збогом!

Соња претрну и задрхта од страха.

— А зар ви знате ко је убио? упита сва хладна од страха и гледајући га дивље.

— Знам и казаћу... Теби, само теби. Тебе сам изабрао за то. Нећу доћи да молим опроштаја од тебе, него ћу просто да кажем. Тебе сам одавно изабрао, да ти кажем; још онда, кад је отац за тебе говорио, и док је Лизавета била жива помислио сам на то. Збогом. Не пружај руку. Сутра!

Он изиђе. Соња га гледаше као суманута човека; али беше и она сама као сметена, и то осећаше. Глава јој се заносаше. „Господе! Откуда он зна ко је убио Лизавету? Шта су значиле оне речи? Страшно је то!“ Али у исто време њој не падаше на ум *мисао*. Никако! Никако!... „О, мора да је ужасно несрећан!... Оставио је мајку и сестру. Нашто? Шта је то било? И какве су му то намере? Шта јој је говорио? Пољубио јој ногу и рекао... рекао (да, то је рекао разговетно), да без ње више живети не може... О, Господе!“

У грозници и заносу прође Соња ноћ. Каткад скочи, плаче, ломи руке, или се опет занесе у грозничав сан, па снива Пољчку, Катарину Ивановну, Лизавету, читање еванђеља и њега... њега, с блећаним лицем, с успамтелим очима... Њега, како јој љуби ноге, плаче... О, Господе!

(Наставиће се).

ПОТЕРА

Александер Ф. Венути, тако се зове онај сајција што је покупио сатове грађанима вар. Младеновца и побегао, чију смо слику изнели у потерници новембра прошле године у 23 броју на стр. 184. т. г., по којој су га познали органи полицијски у Загребу. Тамошњи градски начелник, поред ове доставе, јавља актом Бр. 30326., да је исти Александер позната варалица, да је 1873 рођен у Риједи, да је и тамо извршио разне преваре па побегао. Наређује се понова тражење Александрово. Пронађеног ваља стражарно спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 15563.

Милутин Стојановић — Јанаковић, звани „Ђора“, **Живојин Ђорђевић „Бада“** и **Јован Петровић — Шобота** решењем начел. окр. пиротског, од 23. јуна тек. год. Бр. 5212., стављени су под кривичну истрагу и у притвор за опасну крађу, који су у друштву са Миланом Николајевићем — Црногорчетом — извршили Љуби Стојковићу, механџији. Начелник окр. пиротског моли све власти да ове злочинце потраже у

своме кругу, па у случају проналаска да их упуте њему или Управи гр. Београда с позивом на бр. 15909.

Милан Стојановић, редов VI батерије, из Београда, отишао је из команде 1. ов. мес. без ичије дозволе и до данас није се још вратио. Командант II дивиз. арт. пука моли све власти да Милана живо потраже и нађеног му га спроведу. Милан се може спровести и Управи града Београда, с позивом на бр. 15780.

Драгутин Крагуљевић, редов 7. батерије дунав. пољског артилер. пука, побегао је из команде 29. пр. мес. Драгутин је висок 1.66 м., плав, браде и бркова нема, очију плавих, без икаквих особених знакова. Командант дунав. артил. пука моли све власти да Драгутина потраже и у случају проналаска упуте га њему или Упр. гр. Београда, с позивом на бр. 15983.

Раде Цвејић, надничар, родом из Аустро-Угарске ухваћен је 3. ов. мес. на Умци, ср. посавског, без путне исправе и притворен, али је још исте ноћи из затвора утекао. Раде се издаје за војног бегунца и вели да је као такав пријављен команди дунав. див. области, где се по списку води, и да ради код Младена Чувидинова, кравара на крагујевачком друму. Ради има 32 године, црномањаст је, висок, бркова малих, црних и густих, браду брије; у оделу је банањанском; на ногама има сарачке опанке. Начелство окр. београдског скреће свима властима пажњу на ово лице. Акт Упр. гр. Београда бр. 16319.

Мориц Милер, агент, дигао је на основу фалсификованих исправа од будимпештанског општег домаћег осигуравајућег друштва 5000 круна, па за тим утекао. Мориц је Јеврејин, рођен у Вадкерту (Угарска), има му 35 година, ожењен, малог, јаког састава, лица округла, очију плавих, косе и бркова такође плавих. Одевен је веома отмено. Држи се да је Мориц пребегао у Србију. Овде му доносимо и слику, по којој ће се моћи лакше познати.

Царско-краљевски аустро-угарски консулат замолио је писмом својим од 27. јула ове г. Бр. 3873., Управу града Београда, да нареди трагање за побеглим крадљивцем. Ухваћени Мориц нека се спроведе

Управи града Београда, с позивом на бр. 17254.

ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦ. ЧИНОВНИКА

Г. Лаза Поповић, министар унутрашњих дела оболео је, но болест је лакше природе и нада је да ће ускоро опет отпочети отпављати своју дужност. Због болести Г. министрове нисмо могли допсти обећану слику његову.

Г. Божу Маршићанина, управника града Београда, 23. ов. м. на свечаном ручку у Двору Његово Величанство Краљ, поздравлио је као управника I класе, изјавивши уједно и Своје признање на одржаном поретку приликом Свога венчања.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Овај број шаљемо премештеним чиновницима полицијским у стара места, претпостављајући да још нису одељени у нова опредељења. Идући број послаће им се у означена места по указу.

Због опште народне радости у којој и ми заједно са нашим сарадницима учествовасмо и овога пута нисмо могли накнадити читаоцима број што им дугујемо, али ћемо то учинити ма уз који од идућих бројева.

Многим среским начелницима послали смо спискове дугујуће претплате с молбом, да се наплаћени новац што пре пошаље. Како више њих нису то учинили до данас, то их понова умољавамо да исто што пре учине.